

תַּת שִׁמְעַ

By special order to friends of TASHMA www.tashma.net

פרפראות הרב משה קליין

דבר אל בני ישראל וישבו ויחנו לפני פי החירות"

משה רבנו נצטווה לדבר אל בני ישראל לעשות תשובה, "וישובו" ועיקרה של התשובה - לעשות חניה על יד הפה, שלא לתת לפה יותר מדי חירות. (האדמו"ר ר' משה מקוברין)

"כי כאשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם"

בימיו של "הנודע ביהודה" התווכחו ביניהם גדולי ישראל על שאלה שבאה לפניהם. שני אחים היו שנים רבות באהבה ואחוה והיו שותפים בעסקים שונים, פתאום החל השמן מרקד ביניהם וגרם לסכסוכים קטנות ומריבות ביניהם שגרמו לפירוד עד שאחד מהם נשבע שבועה חמורה שאין לה התרה כי לא יוסיף לראות את פני אחיו לעולם!

שבועה זו ציערה מאוד את האח השני עד שקיבל שבץ ונפטר. האח החי התייסר כי ידע שבגלל כעסו גרם למותו של אחיו. הוא פנה אל רבני עירו מה לעשות, הוא רצה לראות את פני אחיו המת ולבקש את סליחתו אבל שבועתו החמורה מנעה ממנו לעשות כן. וע"כ פנה לרבנים מה לעשות התקיימו דיונים רבים סביב השאלה. כשנודע הדבר להנודע ביהודה והוא אז צעיר לימים, אמר שיש היתר מפורש בתורה. הנה משה אמר לישראל, "כי כאשר ראיתם את מצרים" לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם" ואח"כ כתוב (פרשת בשלח) "וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים" הרי לפנינו ראייה שהאיסור לראות את פני אחיו אינו כולל איסור לראות פני אותו האיש המת. (מקור ברור)

"ויראו בני ישראל ויאמרו מן הוא. ויקראו בית ישראל את שמו מן"

מדוע בתחילת פרשת המן נאמר "ויראו בני ישראל" ובהמשך "ויקראו בית ישראל" בעוד בני ישראל מתלבטים לגבי מהותו של המן, נשות ישראל (בית ישראל) היו יותר מעשיות ונתנו לו שם" ויקראו בית ישראל את שמו מן"

כידוע במן היו ניסים גדולים "אחד המרבה ואחד הממעיט" כולם מצאו בבית את המידה (המנין) הדרושה להם ואולי זה אחד מהמקורות לשם מן מלשון מניין.

פרשה מפורשת הרב דוד שרעבי

(ט"ו ו') ימינך ה' נאדרי בכה ימינך ה' תרעץ אויב,

בשני מקומות מצאנו מענה של הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה ביציאת מצרים (מלבד מה שיאמרו אומות העולם לעתיד לבא), האחד בקריעת ים סוף כמו שכתוב במדרש ילקוט שמעוני פרשת בשלח (אות רל"ח) וכך כתוב: ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים והיו מלאכי השרת תמהין לומר בני אדם עובדי עבודה זרה מהלכים ביבשה?!

ומנין שאף הים נתמלא עליהן חמה? שלמעלה הוא אומר והמים להם חומה - חמה כתיב! ומי גרם להם להנצל? מימינם ומשמאלם! מימינם בזכות התורה שהן עתידין לקבל שנאמר מימינו אש דת למו, ומשמאלם זו תפלין

וכו', ופשטות משמע מהמדרש שעיקר הטענה הוא מה חלוקים ישראל ממצרים, למה המצריים מתים וישראל הולכים ביבשה! וכן הוא ברש"י פרק י"ד פסוק י"ט, שכתוב **ויסע מלאך האלהים ההלך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם ויסע עמוד הענן מפניהם ויעמד מאחריהם**, ופירש רש"י וילך מאחריהם - להבדיל בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל ולקבל חצים ובליסטראות של מצרים, ככל מקום הוא אומר מלאך ה' וכאן מלאך האלהים, אין אלהים ככל מקום אלא דין, מלמד שהיו

מזל טוב ושפע ברכות

למשפחת הר' **משה ורבקה קליין** הי"ו

על הולדת הנכדה במזל טוב

בת להר' **אברהם ואסתר הופמן** הי"ו

תזכו לראות נחת מכל יוצאי חלציהם

משפט שלמה הרב שלמה כהן

המקרה:

יום חמישי היה תמיד יום לחוץ בביתם של משפחת אופס בירושלים.

הגברת חזרה ממסע של קניות, וכשהגיע הביתה, היא נזכרה שהיא שכחה לקנות קמח להכנת החלות לכבוד שבת, ולכן כשבעלה חזר מהעבודה היא שלחה אותו לסופר להביא את הקמח הנדרש. בעלה לא היה בקיא במקצוע הקניות,

וכשהגיע לסופר, מיד לקח עגלה והתחיל לחפש את הקמח, בדרכו למדפי הקמח הוא מצא כל מיני דברים מעניינים ומבצעים

שונים, והכנים את כל מה שמצא חן בעיניו לעגלה. כשסוף סוף הוא מצא את הקמח, הוא הרים את החבילה לחפש הכשר, ופתאום נדחף מאחורה מעגלה של מישהו אחר, והחבילה של הקמח עפה מידו ונפלה על הרצפה, השקית נקרעה וכל תכולתה נשפכה על הרצפה. כשהסתובב מר אופה לראות מי דחף אותו, הוא לא ראה אף אחד. מר אופה לקח חבילה נוספת, הכנים אותה לעגלה והמשיך בדרכו. כשהתקרב לקופאית, הוא שמ לב שהחבילה של הקמח נקרעה כנראה משום שהניח עליה כמה בקבוקי יין שהיו במבצע ע"כ הוא החזיר את החבילה

היה מיוחד? שכתוב **ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב**, ופירש רש"י ימינך ה' נאדרי בכח להציל את ישראל, וימינך השנית תרעץ אויב, ולי נראה אותה ימין עצמה תרעץ אויב מה שאי אפשר לאדם לעשות שתי מלאכות ביד אחת עד כאן דברי רש"י, הנה שבקריאת ים סוף היתה המכה באופן שהימין שמכה הוא הימין שמציל ובמקרה כזה יש למעון מה נשתנו הללו מהללו, מה שאין כן בשאר מכות שאין הרווח והמכה ממידה אחת אלא זה לוקה וזה יש לו רווח והצלה ומשני דינים שונים הם, וגם במכת חשך היה את העניין הזה כי אור וחושך זה דבר והיפוכו המוחלט, שלא כמו בשאר מכות, כי בשר מכות נכון שלמצרי היה דם וליהודי מים, אבל דם ומים הם שני דברים שונים ולא שני הפכים, מה שאין כן בחושך ואור הם הפכים זה לזה, ולכן אומרים במוצאי שבת המבדיל בין אור לחושך ולא אומרים המבדיל בין אש לברד! לכן גם שם במכת חושך זה דומה לקריאת ים סוף שרווח הישראל ומכת המצרי הכל כלול במכה אחת ובמעשה אחד, ולכן בשני מקומות אלה הייתה טענה של הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה.

ולפי זה יובן היטב הכתוב בפרק י"ד פסוק ל"א - וירא ישראל את ה' הגדלה אשר עשה ה' במצרים, והביאור כמו שכתבתי, שבכל התורה ידוע ש"יד" הוא ימין "והיד הגדולה" הוא שאותו ימין שהציל הוא שהכה, והיטב יבואר לפי זה גם הפסוק בתהלים (פרק ע"ז פסוק י"א) שכתוב - **נֶאֱמַר חֲלוּתִי הִיא שְׁנוֹת יְמִינִי עֲלִיָּו**, ופירש רש"י שנות ימין עליון, את אשר נשתנית ימין עליון, שהיתה נאדרי בכח, רועצת אויב, ועכשיו השיב אחור ימינו ע"כ, וביאור דבריו שעכשיו יש הנהגה של מבע ואם יש רשע שנידון אין זה מכריח טובת ישראל, ואם יש ישראל אשר בא לו טובה לזמן מסויים אין זה מכריח דין הרשעים, אלא הכל מכוסה כתהום, וזה שנשתנית ימין עליון, אבל במצריים היה יד ימין מיוחד בקריאת ים סוף כמו שנתבאר.

ואביא עוד ראיה כעת על מכת החושך גם כן שרואים שהיא הייתה מכה מיוחדת בגלל שהיה שם דבר והיפוכו בעצם המכה, אור לישראל וחושך למצרי, כתוב בירמיה (ל"ב כ') אשר שמת אתות

את בניהם, ושאר צרות השיעבוד ופשוט שדינם ללקות במכות קשות ומה השאלה בכלל?! אלא צריך לומר שגם שם אמרו כיון שהללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה על כן אפשר שאין להלקות את המצריים יותר מאלו הישראל.

ויש לעיין לכאורה גם בשאר מכות יש מקום לשאול אם ראויים המצריים ללקות ומפני מה שאל הקבה את המלאכים רק במכת חושך? וכן מה שאמרו מלאכי השרת בקריאת ים סוף למה דוקא שם הם נזכרו בשני העמים הם עובדי עבודה זרה? ואם כבר יש טענה צריך לומר טענה זו בכל המכות?! אלא נראה לומר שבקריאת ים סוף יש דבר שאין בשאר מכות, והוא המידה מה שהכה את המצריים באופן מיוחד, ומה

ישראל נתונין בדין באותה עשה אם להנצל אם להאבד עם מצרים עכ"ל, ורואים מפורש שדוקא בקריעת ים סוף היתה טענה נגד ישראל שהללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה!! עוד נראה שגם במכת חשך היתה טענה כזו, עיין במדרש שמות רבה (פרשה י"ד) על הפסוק - **וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה נִטֵּה יָדְךָ עַל הַשָּׁמַיִם וְגו'** שכתוב במדרש, זהו שאמר הפסוק (בתהלים) - **שִׁלַּח הַשָּׁךְ וַיַּחֲשִׁיךְ וְלֹא מָרוּ אֶת דְּבָרִי**, אמר הקב"ה למלאכים המצריים ראויין ללקות בחשך? מיד הסכימו כולן כאחד ולא המרו, וצריך ביאור מה בכלל השאלה אם ראויים מצריים ללקות והרי הם העבירו את בני ישראל כפרך, והרגו

משפט שלמה - המשך

כן הוא יקנה אותו, ואם לא יחזירו למקומו, אם דמיו קצובים, מאותו רגע שהוא לוקח אותו בידו הוא חייב באחריות אפילו באונסין. ונפילת החבילה משום הרחיפה בגב, נחשבת לאונס, ולכן חייב מר אופה לשלם על חבילה זו ממעם זה.

החבילה שנקרעה בעגלה: כשלקח מר אופה את החבילה על מנת לקנותה, כיון שהמחיר כבר נקבע, היה צריך להיות שמאותו רגע שהוא מגביהה או מושך את החבילה, הוא קנה אותה והיא נהיית שלו, רק יש לו חוב לסופר שזה מחיר המוצר, ולכן פשוט שכל נזק שנגרם לחבילת הקמח זה הפסד שלו. אבל הסופר אינו מוכן למכור בצורה כזאת, עד שישלם לקופאית, ורק מאותו רגע קנוי לך המוצר. ולכן בינתיים, עד שתגיע לקופה, אחריותו של הלוקח למוצר הוא כמו שהסברנו לעיל, שהוא חייב באונסין, ולכן פשוט שהוא חייב על החבילה שנקרעה כי הניח עליה בקבוקים, שזה בגדר פשיעה ולא אונס.

החבילה שנלקחה בידי הלוקח השני: החבילה נלקחה אחרי שמר אופס כבר שילם עליה, ולכן היא ודאי קנויה לו לגמרי, וזה רכישו שנשרד בשוגג, ופשוט שאין לו שום רשות לקחת עוד חבילה של קמח מבלי לשלם עליה, וההפסד צריך להיות כולו שלו, ולא של בעל הסופר, מר אופס מיד חזר לסופר לשלם את חובו, וכשחזר הביתה, הבצק כבר טפח, והכינו את החלות הכי מעימות שנאכלו אי פעם.

הקרועה למדף, ולקח עוד אחת. כשהגיע לקופה, הוא הוציא את כל מה שהיה לו בתוך העגלה והקופאית העבירה את הדברים. אבל היה אדם אחר, שגמר כבר את החשבון ולא היה מאומן מספיק בהכנסת המוצרים לשקיות, והקופאית גמרה לחשבן את הקניות של מר אופס, ובכל הבלגן הזה הקניות של שניהם התערבבו. כשמר אופס הגיע לאוטו הוא שם לב שהקמח שקנה ושילם עליו, ועבורו הוא הגיע בכלל לסופר, איננו. הוא מיד הסתובב בחזרה לסופר, לקח עוד שקית קמח מהמדף ויצא לדרך. באותו יום שישי, כשגבת את אופה הכינה את הבצק לחלות, הוא לא טפח, והדבר היה לחידה לכל המשפחה, אבל כששמע זאת מר אופס, עשה חשבון נפש, והרים מלפון לרב לשאול אותו אם יש איזה שאלות בדיני ממונות בנוגע לקניות שערך בסופר.

התשובה:

תשובתו של הרב הייתה, שמר אופס חייב לשלם לבעל הסופר על שלושת חבילות הקמח.

הסבר:

אנו צרכים להסביר את הטעמים מדוע מר אופה חייב לשלם על שלושת שקיות הקמח, כי לכל חבילה יש מעם אחר למה הוא חייב עליה.

החבילה שהועפה מידו ע"י רחיפת העגלה: מבואר בחו"מ סימן ר' סעיף י"א, שאם לקוח לוקח כלי מביתו של אומן, לבדוק אותו ולבחון אותו, לראות אם הוא מתאים לו או לא, ואם

ומפתים בארץ מצרים עד היום ובישראל ובארם ותעשה לך שם כיום הזה, וכתב שם רש"י - אותות
שהיו שקולין לישראל ולמצרים, כיצד? ויהי הענן והחשך ויאר את הלילה, אותו מזל ששימש חשך למצרים שימש אור לישראל, מדרש אגדה, ורואים מדברי הפסוק בירמיה שכשבאים לומר את הנס הגדול שהיה במצרים הוא הביא דוקא את ענין האור וחושך כיון שאותו המזל ששימש חושך למצרים הוא זה ששימש אור לישראל! והדברים מכאורים כמו שביארתי.

התבוננות פשוטה

יש בכמה מקומות בעולם זוועות של רוצחים והפקר גמור, בסודן יש אנשים שנשחטים כל יום! למה? מה אי אפשר שהקב"ה יהרוג את הרשעים? איך זה שבעולם רואים דברים שהשכל לא תופש? כמובן שהבאתי דוגמא מסודן בכדי לא לתת דוגמאות מהעם היהודי כי מספיק סבל יש ולא צריך להזכיר את זה בשבת! איך זה?

אתן משל - היה אדם שתמיד היה בצער ויגון על שאין לו ילדים, כל החברים ידעו שכואב לו! בא אליו חבר ואמר לו שהוא לא מבין מה כל הצער שלו הרי הוא יכול ללכת לחנות של צעצועים ולקנות בובה של ילד, בובה של הילד הכי יפה שיש, ולא זו בלבד אלא היום כבר יש בובות שמדברות והולכות ואפילו אפשר לתת לו פקודות!! אמר לו חברו שבלי ילדים -

מה אתה שפוי? אני רוצה ילד אמתי!! הסתכל עליו חברו ואמר לו- תגיד לי מה אתה לא מבין מה אני מדבר אתך, הרי מה שאני מציע לך זה הדבר הכי הטוב! ילד אמתי רק עושה צרות, צריך ללמד אותו וגם לדרוף אחריו שיקשיב בלימודים, שלא יתחבר עם ילדים רעים, שיהיה ירא שמים, שלא יגרר לרחוב, ואחרי כל זה גם אם אתה רוצה שהוא יהיה רופא פתאום כשהוא גודל הוא מחליט לא כמוך והוא רוצה להיות סוחר!! וגם זה במקרה הטוב כי לפעמים הוא יכול להיות אדם עקום ומושחת, הרי ילד יש לו שכל משלו ויש לו בחירה פרטית, זו מכונה שעומדת בפני עצמה ואתה לא יכול לעשות אותו מחשב! אבל בובה של ילד הרי יהיה "ילד בובה" ילד למופת, הוא אף פעם לא ימרה את פיד ולא יתחצף, אין לך דאגות!!

אמר לו השני, טיפש, הרי בדיוק את זה אני מחפש, זה מה שיפה בילד וזה המיוחד, שנולד אדם גמור עם חופש בחירה שצריך לעבוד עליו קשה כדי שיהיה ישר, זו יצירה ממש!! אם אין לו חופש בחירה אז הוא בובה, ובובה זה מת!! אדם שאין לו מנוע עצמי ושכל עצמי ובחירה חפשית הוא מת!! ואני רוצה ילד חי!!

הנמשל הוא ברור, העולם הזה נברא עם אנשים חיים שיש להם בחירה, אם כולם היו מוכרחים לעשות טוב אז העולם היה מת לגמרי כל האנשים לא היו אנשים אלא מכונות, מה צריך עולם שהוא מת? עדיף לא לברוא את העולם? אבל כעת העולם הוא מלא אנשים חיים שכל אחד יש לו זכות בחירה וכך הוא דומה לאלקים, כי יש לו בחירה עצמית ממש!! ולכן לפעמים האדם הזה בוחר לעשות רע, ואם הוא בחר לעשות רע אז אי אפשר להרוג אותו מיד כי אז כל העולם היה עולם של אנשים מתים, של בובות!!

אבל בתוך כל הכללים האלה יש ליהודי השגחה פרטית ומיוחדת!

לא צריך להסביר מה זה השגחה פרטית כי כל אדם שמתקרב להקב"ה יודע כמה המדובר, גם אם יש לפעמים צרות או בעיות האדם יודע כי יש טבע לעולם שכך העולם חייב להתנהג, אבל בתוך הטבע הזה יש לעם מיוחד תוספת של השגחה פרטית ממש וזה מה שנותן כח ליראי ה' והבוטחים בו, אבל מי שתולה את כל הבעיות רק בטבע ולא מבין שיש לו עזרה והשגחה פרטית לעבור את הכל אז באמת הקב"ה נותן לו את מה שהוא מבקש! אתה רוצה לתלות את הכל בטבע אז אני אתן לטבע שיטפל בך, תהיה תלוי רק בו, ואז לפעמים על פי הטבע יכול להיות טוב, אבל אם לפי הטבע מגיע לך רע אל תתלונן אם זה מפיל לגמרי כי הקב"ה לא יתן הנהגה פרטית אם לא בטחת בו והודעת שזה כל רצונך ושיש לך הכנה פנימית שכך הם הדברים!! זה מה שהיה מיוחד ביציאת מצרים, אחרי כל הצרות של גלות מצרים היהודים אף פעם לא איבדו את אמונתם והאמינו בהקב"ה ובמשה, ולכן זכו לגאולה בדרך הפוכה מן הטבע!! זכו לקריעת ים סוף!!

וזה עומק כוונת הפסוק בפרשה בשירת "אז ישיר", שכתוב "ימינך

ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב", ומפרש רש"י ביאור הפסוק שבהרבה מקומות כשהקב"ה נותן טוב הוא נותן זאת בהנהגה של יד "ימינך", וכשהוא מרחיק ונותן מכה אז הוא נותן בהנהגה של יד "שמאל", וזה השגחה אבל בדרך של טבע, אבל בקריעת ים סוף כתוב "ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב", שאותו הימין שהצילה את עם ישראל היא אותה הימין שהטביעה את המצריים, וזה

השגחה פרטית בדרך נס גמור שבאותו היד הקב"ה עשה הנהגה של הצלה והנהגה של מכה, וזה שלא בדרך הטבע בכלל!!

נלמד מזה דבר אחד, יש נסים גלויים שלא בדרך הטבע ויש נסים שהם בדרך הטבע, לכל אדם יהודי יש השגחה פרטית גם בתוך הטבע, אבל צריך להתבונן ולהבין את הטובה שהקב"ה עושה עמך ולראות איך שהוא המוביל אותך ונמצא לימינך! כי נס גלוי בלי שום התבוננות זה לא יעשו לך כי אז הוא הורג אותך, הוא עושה אותך מת, הוא עושה אותך בובה, לא תהיה לך בחירה ואז אין סיבה להשאיר אותך בעולם הזה, ואת זה לא הקב"ה רוצה לעשות לך, וגם אתה לא רוצה שיהיה כדבר הזה, כמובן שיש הרבה עומק בזה אבל כאן רק נגענו בעיקר של הקצה!!

נח כשיצא מהתיבה נטע כרם לעשות קידוש ולברך ברכה מיוחדת ברכת בורא פרי הגפן, בא אליו היצר הרע ואמר לו תשמע, אתה נומע כרם יכול לקחת הרבה זמן עד שאתה תזכה לעשות את המצוות, בא אני אעזור לך, נח הסכים והיצר גרם שהכרם יגדל תוך יום ושיהיה יין מוכן, ואז קרה מה שקרה שנח שתה והשתכר, והסיבה לזה כי גם אם כוונתך היא טובה - ברגע שאתה משתף חשבוניות אחרים ועזרה מן היצר, אז בסוף אדם יכול להיכשל, כי יצר הרע הוא סוחר גדול והוא לא ישקיע בדבר שהוא לא חושב שיהיה לו מזה רווח!! אדם בומח בהקב"ה הקב"ה עוזר לו בדרך של קדושה, אבל אם אדם מחפש סיבות חיצוניות ועזרה צדדית מכל מיני סגולות מפוקפקות אז תדע שגם אם נראה לך שזה לטובה ולשם שמים, תדע שהיצר לא משקיע סתם ואת הפירות של הלסמוך על דברים אחרים אדם ירגיש אחר כך ופתאום יגלה שאין לו את ההשגחה הפרטית כמו אבא וכן, כמו שהיה לו פעם!!

הקדמה: ע' בפסחים דף צמ: תנאי לא יאכל אדם בערב שבת יומים מזכים מתשע שעות ולמעלה כדי שיכנס לשבת כשהוא תאוה דברי רבי יהודה, רבי יוסי אומר אוכל והולך עד שתחשך. ראינו שהווא מח' תנאים אם מותר לאכול בערב שבת לאחר תשע שעות. וע"ש בגמ' שמסיק שקיימא לן כר' יוסי להקל^(א). אבל ע' בגמ' גיטין דף לח: שהיה מעשה במשפחה בירושלים שקבעה סעודתה בערב שבת ונעקרו. נמצא שיש כאן סתירה בגמ'. בפסחים אמרינן שהלכה כר' יוסי שמוותר לאכול עד שתחשך, ובגיטין אמרינן שהיה מפשחה שנעקרו מפני שקבעו סעודתה בער"ש. וע' במגיד משנה בפ' דעת הרמב"ם (פ"ל ה"ד) שכתב לחלק בין סעודה שאינו רגילה בחול, לשאר אכילות. שלגבי סעודה שאינו רגילה בחול, בזה לכו"ע אסור לקבוע בער"ש, ועל זה היה המעשה בגיטין^(ב). ולגבי אכילה שרגילה בחול, בזה חלקו ר' יוסי ור' יהודה בפסחים. וע' לקמ' שגם באכילה הרגילה בחול, יש חילוק למעשה בין אכילה שהוא בקביעת סעודה לאכילה שהוא בלי קביעת סעודה. ועכשיו אבאר הדינים בעזרהי"ת.

[illegible]

שיעור בחושן מש

